

DE NOORD-HOLLANDSE NORM WEERBARE OVERHEID

Een gezamenlijke aanpak van de provincie, gemeenten en RIEC's voor een weerbare overheid

NOORD-HOLLANDSE NORM

Voorwoord

De wereld om ons heen verandert snel. Als Noord-Hollandse overheden staan we voor de uitdaging om mee te bewegen met de dynamische ontwikkelingen van onze tijd. We moeten rekening houden met wisselende ambities vanuit het Rijk en hoge verwachtingen van onze inwoners. Er zijn minder middelen voor meer opgaven en tegelijkertijd moeten we ons blijvend inzetten om de kwaliteit van leven, wonen en werken van inwoners en ondernemers te verhogen in de hele provincie. Daarnaast hebben we te maken met trends als individualisering, digitalisering en globalisering. Kortom, er ligt behoorlijk wat op ons bord.

Als overheden in Noord-Holland hebben we de verantwoordelijkheid om de kwaliteit en integriteit van onze organisaties te waarborgen. Of het nu gaat om georganiseerde criminaliteit, subtiele vormen van misbruik van regelgeving, belangenverstrengeling, of oneigenlijke beïnvloeding van besluitvorming: elke vorm van ondermijning is een directe aanslag op de kwaliteit en integriteit van ons bestuur en onze samenleving. Dit ondermijnt niet alleen de rechtstaat, maar ook het vertrouwen van inwoners in de overheid. Dat mogen we niet laten gebeuren. Het is aan ons om hiertegen op te

staan, alert te blijven en maatregelen te nemen die onze weerbaarheid vergroten.

Weerbaarheid betekent dat we voorbereid zijn en weerstand kunnen bieden tegen bedreigingen van buitenaf. Het houdt in dat we als overheid proactief, flexibel en transparant handelen. Dit doen we niet alleen om barrières op te werpen

voor kwaadwillenden, maar ook om een betrouwbare en toekomstbestendige partner te zijn voor onze inwoners én zorgen dat onze medewerkers en politieke ambtsdragers veilig hun werk kunnen doen. Door gezamenlijk op te trekken, staan we als één overheid sterk in het aanpakken van de uitdagingen van vandaag en morgen.

De Noord-Hollandse Norm Weerbare Overheid helpt ons om ons beter te beschermen tegen uiteenlopende bedreigingen. Het gaat niet alleen om het aanpakken van zichtbare misstanden, maar ook om het bevorderen van een cultuur waarin we elkaar aanspreken, kwetsbaarheden erkennen en samen werken aan het versterken van onze weerbaarheid. Weerbaarheid begint bij onszelf. Het vraagt inzet op alle niveaus van onze organisatie, van bestuurders tot medewerkers. Alleen door samen te werken, verantwoordelijkheid te nemen en zorg te dragen voor een weerbare organisatie, kunnen we misbruik voorkomen en het vertrouwen van onze inwoners waarborgen. Door de norm te integreren in ons dagelijks werk, laten we als overheid zien dat kwaadwillenden in Noord-Holland geen kans krijgen.

Samen bouwen we aan een sterke, integere en weerbare overheid die klaar is voor de toekomst.

Bestuurlijke kopgroep Weerbare Overheid

Inleiding

Weerbaarheid raakt ons allemaal

Een integere en betrouwbare overheid vormt de basis voor een rechtvaardige, stabiele en goed functionerende samenleving. Overheden kampen steeds vaker met dreigingen van buitenaf en met het frustreren van de democratische gang van zaken. Of je nou ambtenaar, collegelid, raadslid, burgemeester, (gemeente)secretaris of griffier bent, iedereen kan ermee te maken krijgen. Het is daarom belangrijk om weerbaar te zijn, zowel als organisatie als persoonlijk.

Weerbaarheid is het vermogen om weerstand te bieden aan verschillende vormen van druk, dreigingen of verstoringen en effectief om te gaan met uitdagingen. Voor een organisatie of overheid betekent dat dat ze sterk genoeg zijn om problemen, zoals criminaliteit, cyberaanvallen of intimidatie te weerstaan. Het draait niet alleen om reageren als er iets misgaat, maar vooral om voorbereid zijn en het voorkomen van misbruik van zwakke plekken. Op persoonlijk niveau houdt weerbaarheid in dat je signalen kunt herkennen en weerstand kunt bieden tegen subtiele of directe pogingen van kwaadwillenden om je te manipuleren of onder druk te zetten.

De afgelopen jaren hebben de provincie en de gemeenten in Noord-Holland hard gewerkt aan het vergroten van hun weerbaarheid tegen criminele ondermijning. Niet alle gemeenten zijn hierin even ver, waarbij logischerwijs factoren zoals schaalgrootte, beschikbare capaciteit en

financiële middelen een rol spelen.
Maatschappelijke ontwikkelingen vragen echter om een bredere kijk op weerbaarheid. Ook andere ondermijnende tendensen zoals corruptie, agressie en intimidatie tegen ambtenaren en politici, cyberaanvallen en het misbruik van overheidsmiddelen komen steeds vaker voor. Het versterken van de weerbaarheid van zowel gemeenten als de provincie is cruciaal om een sterk en samenhangend front te vormen tegen deze dreigingen.

Gezamenlijk front tegen bedreigingen

In samenspraak met gemeenten, Regionale Informatie en Expertisecentra (RIEC's)[1] en de provincie is de Noord-Hollandse Norm Weerbare Overheid ontwikkeld. Het doel is om een gezamenlijk basisniveau van weerbaarheid te creëren waaraan zowel gemeenten als de provincie zich committeren. Door een ondergrens af te spreken voorkomen we dat kwaadwillenden, die in de ene gemeente worden geweerd, elders hun slag proberen te slaan. Het zou zonde zijn om schaarse capaciteit op één plek te investeren, terwijl dezelfde dreiging op een andere plek gewoon ongemoeid blijft. Dat willen we tegengaan.
Naast het bestrijden van criminele ondermijning beschermt de norm ook tegen verstoringen van democratische processen en versterkt het de integriteit van het openbaar bestuur. Dit draagt bij aan een veilige werkomgeving, beschermt de politieke besluitvorming en vormt een sterk front tegen bedreigingen. Voorbeeldgedrag van politici, bestuurders en directie is hierbij van essentieel belang. Zo blijft het vertrouwen in het openbaar bestuur gewaarborgd. Want het openbaar bestuur is er uiteindelijk om de samenleving te beschermen en te bevorderen.

Organisatiebrede aangelegenheid

Vanwege de brede scope gaat weerbaarheid verder dan alleen het domein van openbare orde en veiligheid; het is een organisatiebrede verantwoordelijkheid. Een gedragen en duurzame aanpak is nodig, waarbij iedereen – bestuurders, ambtenaren en volksvertegenwoordigers – vanuit hun eigen rol en verantwoordelijkheid bijdraagt. Daarom beleggen we het eigenaarschap voor een weerbare organisatie en implementatie van de norm expliciet bij

1 RIEC Noord-Holland, RIEC Amsterdam-Amstelland en RIEC Midden-Nederland.

de bestuurlijke driehoek van gemeenten en provincie: de burgemeester, gemeentesecretaris en griffier, evenals de commissaris van de Koning, provinciesecretaris en statengriffier.

Gezamenlijke aanpak

Het doel van de norm is om een gedeelde basis te creëren waarmee organisaties elkaar kunnen verstreken in de implementatie en verdere ontwikkeling. De norm valt nadrukkelijk niet onder interbestuurlijk toezicht. Het vaststellen van een basisniveau biedt gemeenten en provincie de kans om gezamenlijk op te trekken in de aanpak van weerbaarheid, waarbij elke organisatie werkt vanuit haar eigen verantwoordelijkheid en specifieke context. Door eenduidige uitgangspunten te definiëren, voorkomen we dat het wiel telkens opnieuw wordt uitgevonden en kunnen we beschikbare middelen en capaciteit optimaal benutten.

De uitkomsten van het ingevulde implementatieoverzicht bieden een waardevol inzicht om binnen de eigen organisatie het gesprek te voeren over de voortgang en prioriteiten. Op regionaal niveau kan samen met het RIEC worden gekeken naar gezamenlijke uitdagingen en oplossingen, terwijl op provinciaal niveau jaarlijks kan worden stilgestaan bij de algehele voortgang. Dit versterkt de samenwerking tussen gemeenten en met de provincie, zonder dat er sprake is van toezicht, maar met de intentie om elkaar te ondersteunen in het verhogen van de bestuurlijke weerbaarheid.

Weerbaarheid is van ons allemaal

Door een gezamenlijk basisniveau vast te stellen, krijgen we de kans om hier samen naartoe te werken, van elkaar te leren en elkaar aan te spreken op de voortgang.
Zo voorkomen we dat telkens opnieuw het wiel wordt uitgevonden en wordt schaarse capaciteit optimaal benut. Het doel is daarbij om samen op te trekken en elkaar te ondersteunen in de implementatie en uitvoering van deze norm. Tegelijk beseffen we dat op sommige onderdelen maatwerk nodig is, waardoor de uitvoering en de snelheid van implementatie tussen organisaties kan verschillen. De ambitie is dat in 2027 alle gemeenten en provincie aan de norm voldoen.
De focus op samenwerking komt ook terug in de schrijfstijl van deze norm. We spreken in de ‘wij’-vorm, verwijzend naar zowel de provinciale en gemeentelijke organisaties

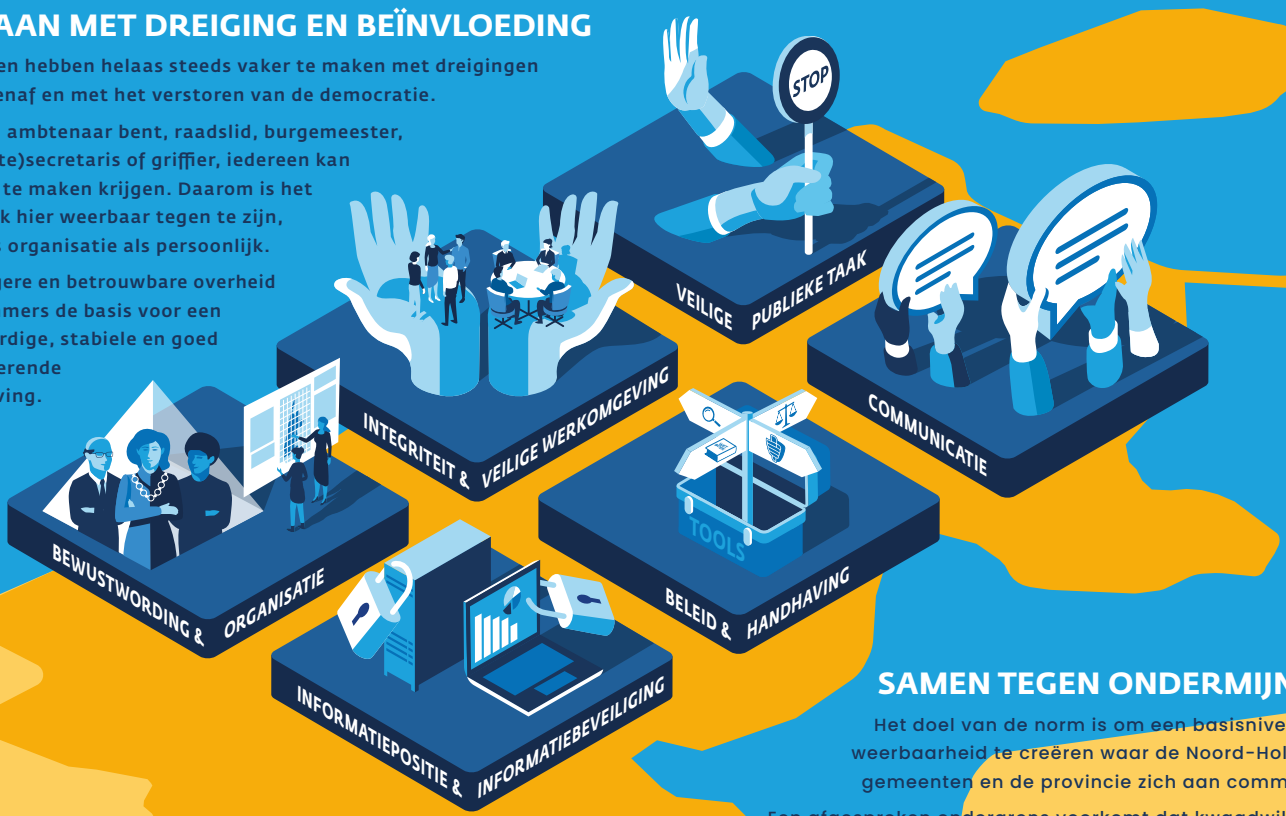
in Noord-Holland. ‘Wij’ staat voor alle betrokkenen binnen de organisatie, zoals functionarissen, afdelingen, het college van B&W, Gedeputeerde Staten, de gemeenteraad, Provinciale Staten en de griffie. Het benadrukt dat we samen verantwoordelijk zijn en van elkaar kunnen leren.
De norm beschrijft het ‘wat’. Hoe de norm wordt ingevuld en waar te beginnen, is aan elke gemeente of aan de provincie zelf. De toelichtingen die per norm zijn opgenomen dienen als verduidelijking van de norm, maar zijn niet voorschrijvend.

OMGAAN MET DREIGING EN BEÏNVLOEDING

Overheden hebben helaas steeds vaker te maken met dreigingen van buitenaf en met het verstoren van de democratie.

Of je nou ambtenaar bent, raadslid, burgemeester, (gemeente)secretaris of griffier, iedereen kan hier mee te maken krijgen. Daarom is het belangrijk hier weerbaar tegen te zijn, zowel als organisatie als persoonlijk.

Een integere en betrouwbare overheid vormt immers de basis voor een rechtvaardige, stabiele en goed functionerende samenleving.

SAMEN TEGEN ONDERMIJNING

Het doel van de norm is om een basisniveau van weerbaarheid te creëren waar de Noord-Hollandse gemeenten en de provincie zich aan committeren.

Een afgesproken ondergrens voorkomt dat kwaadwillenden die bot vangen bij de ene gemeente elders opnieuw proberen hun slag te slaan. Op deze manier zijn ‘de dijken even hoog’.

NOORD-HOLLANDSE NORM

Thema's

1. Bewustwording & Organisatie

Een weerbare overheidsorganisatie in Noord-Holland is toegankelijk, transparant en levert betrouwbare dienstverlening. Van medewerkers tot college en raad, iedereen is zich bewust van de risico's van ondermijnende criminaliteit. De organisatie is zo ingericht dat signalen van ondermijning effectief worden herkend en gemeld. Weerbaarheid en het voorkomen van ondermijning staan centraal en worden structureel onder de aandacht gebracht, waarbij ze een vast onderdeel vormen van beleidsontwikkeling en uitvoering.

2. Integriteit & Veilige Werkomgeving

Bij een weerbare overheidsorganisatie in Noord-Holland staan integriteit en een veilige werkomgeving centraal. Integriteit betekent dat ambtenaren en bestuurders hun taken op een transparante, eerlijke en betrouwbare manier uitvoeren. Om dit te waarborgen, is het van belang dat zij in een omgeving werken waar zij geen ongepaste druk ervaren en hun werk zonder risico op bedreigingen kunnen doen. Door preventieve maatregelen en duidelijke protocollen worden integriteitsschendingen voorkomen en wordt een veilige, ondersteunende werkomgeving gegarandeerd.

3. Veilige Publieke Taak

Het waarborgen van een veilige publieke taak is essentieel voor een weerbare overheid. Ambtenaren, bestuurders en volksvertegenwoordigers moeten hun taken kunnen uitoefenen zonder intimidatie, agressie of andere vormen van ongewenste beïnvloeding. Dit vraagt om preventieve beveiliging, zoals goede fysieke en digitale bescherming, maar ook om een snelle en effectieve aanpak van incidenten. Op deze manier zorgt de overheid voor een veilige omgeving waarin publieke taken met vertrouwen en gezag worden uitgevoerd.

4. Informatiepositie & Informatiebeveiliging

Overheidsorganisaties in Noord-Holland beschikken over grote hoeveelheden informatie die zij verkrijgen door hun wettelijke taken uit te voeren. Het waarborgen van een sterke informatiepositie en informatiebeveiliging is cruciaal voor het betrouwbaar en transparant vervullen van deze taken. Daarnaast stelt een goed beheer van informatie de overheid in staat om patronen van ondermijnende criminaliteit en mogelijke risicofactoren vroegtijdig te signaleren. Hierdoor kunnen overheden hun beperkte capaciteit zo effectief mogelijk inzetten om ondermijning tegen te gaan.

5. Beleid & Handhaving

Het hebben van actueel en goed doordacht beleid, én het consequent uitvoeren daarvan, is essentieel voor de betrouwbaarheid van de overheid in Noord-Holland. Om weerbaarheid te versterken, is het van groot belang dat de ‘gereedschapskist’ van bestuurlijke instrumenten goed gevuld is. Dit stelt overheden in staat om snel en effectief op te treden tegen ondermijning en deze zowel preventief als repressief aan te pakken.

6. Communicatie

Een weerbare overheidsorganisatie in Noord-Holland handelt betrouwbaar en transparant, en communiceert actief over hoe zij ondermijning voorkomt en bestrijdt. Deze open communicatie versterkt het bewustzijn rondom ondermijning en het belang van weerbaarheid binnen de organisatie en de samenleving. Bovendien kan communicatie zelf als een effectief interventiemiddel dienen om ondermijning tegen te gaan, door bijvoorbeeld signalen te delen en het publiek te informeren over maatregelen en successen in de strijd tegen criminaliteit.

Noord-Hollandse Norm Weerbare Overheid

Kijk voor toelichting op :
www.noordhollandsenorm.nl

1. Bewustwording & Organisatie

1.1 Wij beleggen het eigenaarschap voor een weerbare organisatie bij de interne bestuurlijke driehoek

1.2 Wij besteden periodiek en structureel aandacht aan ondermijnende criminaliteit en ondermijning van de rechtsstaat

1.3 Wij besteden binnen de eigen organisatie periodiek aandacht aan weerbaarheid en actuele ondermijningsthema's. Dit doen wij organisatiebreed op het niveau van eigen medewerkers en politieke ambtsdragers

1.4 Wij benaderen ondermijningsvraagstukken zoveel mogelijk integraal. Alle organisatieonderdelen werken samen aan de aanpak van ondermijning en/of voeren projecten uit waarbij aandacht is voor ondermijning

1.5 Wij werken samen met relevante publieke- en private partners in de aanpak van ondermijnende criminaliteit en zoeken actief samenwerking op met andere gemeenten in de provincie

2. Integriteit & Veilige Werkomgeving

2.1 Wij hebben een integriteitsbeleid vastgesteld

2.2 Wij hebben een actuele gedragscode. Deze geldt voor medewerkers, politieke ambtsdragers en externen

2.3 Wij organiseren jaarlijks organisatiebrede bijeenkomsten rondom het thema integriteit en netwerkbewustzijn, onder meer in relatie tot ondermijning

2.4 Wij zorgen dat bij een meldpunt melding van mogelijke integriteitsschendingen kan worden gemaakt

2.5 Wij hebben een protocol waarin beschreven staat hoe te handelen bij (vermeende) schending van integriteit

2.6 Wij zijn alert op mogelijke integriteitsvraagstukken

2.7 Wij laten voor kandidaat-bestuurders een risicoanalyse uitvoeren

2.8 Wij adviseren politieke partijen een risicoanalyse uit te voeren voor leden

2.9 Wij besteden bij de eed- of belofteaflegging van nieuwe medewerkers specifiek aandacht aan integriteit en netwerkbewustzijn, onder meer in relatie tot ondermijning

2.10 Wij nemen in de overeenkomst met ingehuurde medewerkers waarbij geen eed- en belofteaflegging plaatsvindt een clausule op met een geheimhoudingsplicht.

2.11 Wij hebben in een besluit bepaald welke screeningsmaatregelen (zoals een VOG) plaatsvinden per profiel of functieaspect

3. Veilige Publieke Taak

3.1 Wij hebben een actueel agressieprotocol, dragen dit actief uit en zijn erop aanspreekbaar

3.2 Wij laten intern en extern weten wat onze organisatienorm van acceptabel gedrag is en wat dit betekent voor de houding van medewerkers en politieke ambtsdragers

3.3 Wij zorgen voor een veilige (fysieke) werkomgeving voor onze medewerkers

3.4 Wij zijn ons bewust van de veiligheidsrisico's van het verspreiden van de persoonlijke gegevens van medewerkers uit de gehele organisatie en streven ernaar deze risico's te minimaliseren

3.5 Wij zijn ons bewust van de risico's in onze werkprocessen

3.6 Wij trainen onze medewerkers en politieke ambtsdragers in het voorkomen van en omgaan met agressie en geweld

3.7 Wij stimuleren dat medewerkers en politieke ambtsdragers van elk voorval van agressie en geweld melding maken of aangifte doen, en wij registreren alle voorvallen van agressie en geweld tegen medewerkers en politieke ambtsdragers

3.8 Wij hebben (structurele) middelen beschikbaar in de begroting zodat er bij bedreiging van medewerkers en politieke ambtsdragers passende (fysieke) beveiligingsmaatregelen getroffen kunnen worden

3.9 Wij verhalen de schade op de dader bij agressie en/of geweld

3.10 Wij verlenen nazorg aan de bestuurder of medewerker die slachtoffer is van agressie en geweld

4. Informatiepositie & Informatiebeveiliging

4.1 Wij waarborgen een adequate en juiste informatiebeveiliging

4.2 Wij zorgen ervoor dat onze interne informatiepositie op het thema aanpak ondermijnende criminaliteit inzichtelijk is en wordt ingezet in de aanpak. Dit doen wij door het gestructureerd en op juridisch verantwoorde wijze verzamelen, verwerken en delen van informatie

4.3 Wij hebben een centraal meldpunt voor het ontvangen van signalen van ondermijnende criminaliteit en dragen dit actief uit

4.4 Wij verwerken signalen van medewerkers en politieke ambtsdragers volgens een vastgesteld werkproces en de richtlijnen voor interne gegevensdeling

4.5 Wij hebben een of meerdere medewerkers met de rol coördinator bestuurlijke aanpak die signalen van ondermijnende criminaliteit, het meldpunt en het werkproces coördineert

4.6 Wij zorgen voor een periodiek intern of lokaal overleg waarbij signalen van ondermijnende criminaliteit worden besproken

4.7 Wij zorgen voor een periodieke ondermijningstafel onder het RIEC-convenant met de integrale overheidspartners

waar signalen van ondermijnende criminaliteit worden besproken

5. Beleid & Handhaving

5.1 Wij nemen de aanpak van ondermijnende criminaliteit op in de bestuurlijke plannen, zoals het integraal veiligheidsbeleid. Wij geven de aanpak verder vorm in het daarbij behorende uitvoeringsplan

5.2 Wij hebben in onze APV artikelen opgenomen ten behoeve van de aanpak van ondermijnende criminaliteit, houden hier toezicht op en handhaven bij geconstateerde overtredingen

5.3 Wij zorgen ervoor dat onze toezichthouders en bijzondere opsporingsambtenaren (hierna: boa's) getraind en opgeleid zijn in het herkennen van signalen van ondermijnende criminaliteit

5.4 Wij hebben zicht op ons bestuurlijk instrumentarium voor ondermijnende criminaliteit en evalueren dat periodiek. We delen kennis, ervaringen en eventuele knelpunten in de aanpak en bespreken de speerpunten voor de komende periode

5.5 Wij hebben actueel Bibob-beleid en passen dit ook toe

5.6 Wij beschikken over Bibob-medewerkers die voldoende zijn toegerust om uitvoering te geven aan de Wet Bibob en komen periodiek bijeen om kennis en ervaringen uit te wisselen

5.7 Wij zorgen dat medewerkers uit de verschillende beleidsdomeinen die aanvragen voor beschikkingen en overeenkomsten in behandeling nemen bekend zijn met het Bibob-beleid en dit toepassen

5.8 Wij hebben actueel Damoclesbeleid (artikel 13b Opiumwet)

5.9 Wij beschikken over medewerkers die voldoende zijn toegerust om uitvoering te geven aan de Wet Damocles

5.10 Wij zorgen voor bewustwording bij de afdeling financiën (in het bijzonder debiteurenbeheer) over de risico's van openstaande vorderingen in relatie tot ondermijning

5.11 Wij pakken openstaande bestuurlijke vorderingen (boetes, dwangsommen, leges, uitkeringen, etc.) in relatie tot ondermijning actief aan

5.12 Wij borgen onze uitvoeringskracht door mono- en multidisciplinaire controles uit te voeren en handhaven op geconstateerde overtredingen

6. Communicatie

6.1 Wij hebben een interne en externe communicatiestrategie gericht op de weerbaarheid

6.2 Wij communiceren zelf en samen met partners in het vergroten van onze weerbaarheid

Colofon

Contact
Provincie Noord-Holland
Dreef 3 2012 HR Haarlem
weerbaar@noord-holland.nl
Ondermijning - Provincie Noord-Holland

RIEC Noord-Holland
Postbus 511 2003 PB Haarlem
info@riec-noord-holland.nl

RIEC Amsterdam-Amstelland
Postbus 2287 1000 CG Amsterdam
riecaa@politie.nl

RIEC Midden-Nederland
Postbus 8300 3503 RH Utrecht
info@riec-mn.nl

Fotocredits
Foto's provincie Noord-Holland Aart Jan van Mossel, Ann Brohm, Bart Homburg, Deen van Meer, Dirk Jan van Dijk, Gouwenaar, Jeroen Toirkens, Michiel Wijnbergh, Moments by Kelly, Ruud Karstens, Titia Hahne Photography

Opmaak
Canon Creative Services

NOORD-HOLLANDSE NORM